

in en uit als *campestris*. Het zou aardig zijn als ook anderen eens vanuit dit gezichtspunt de nestplaatsen van *campestris* bekeken.

Voor hen, die over *campestris* meer willen weten, verwijzen we tenslotte naar de volgende literatuur:

1. ADRIAANSE, A. 1943 — Entom. Ber. XI, no. 247/249, p. 69—78.
2. — 1944 — Id., no. 255, p. 150—153.
3. BAERENDS, G. P. en J. M. VAN ROON. 1938 — Levende Natuur 43, p. 41—51.
4. BAERENDS, G. P. 1941 — Proc. Ned. Akad. Wet. 44, p. 483—488.
5. — 1941 — Tijdschrift v. Entom. 84, p. 68—275.

Tilburg, Bredasche weg 204, Missiehuis.
's Gravenhage, de Carpentierstraat 106.

A. ADRIAANSE M.S.C.
G. P. BAERENDS.

DE BROEDVOGELS VAN HET LANDGOED „OUD POELGEEST” BIJ LEIDEN IN 1943

Door de grote schaarste aan excursieterreinen werd in de Afd. Leiden der N.J.N. besloten, het landgoed „Oud Poelgeest” in Oegstgeest bij Leiden te inventariseren op broedvogels.

Terrein. Dit landgoed behoort gedeeltelijk nog tot de oude bossen van de binnen-duinrand. Het buitenste gedeelte is echter van jongere datum en bestaat grotendeels uit hakhout. De begroeiing is zeer heterogeen: stukjes z.g. „vogelrijk bos”, d.i. gemengd bos, meest eiken en beuken met een rijke ondergroei, wisselen af met z.g. „vogelarm bos”, voornamelijk beuken zonder ondergroei. Langs de rand ligt dan nog een zoom van hakhout.

Daar de samenstelling te heterogeen is om te splitsen in „verschillende bostypen”, voor de berekening der gemiddelde territoriumgrootte, is in overleg met het „Vogeltrekstation Texel” besloten het als één geheel te beschouwen, nl. het z.g. „buitenplaats-type”.

Het geheel werd verdeeld in 3 delen: deel A (rechts van de lijn lopend door de oprijlaan en diens verlengde), deel B (links hiervan met aftrek van moestuin, boomgaard en het gedeelte C dat onbereikbaar was (zie fig.)).

Het totale opp. van het onderzochte gedeelte, met aftrek van woningen, water en grasveld, was 7.42 ha.

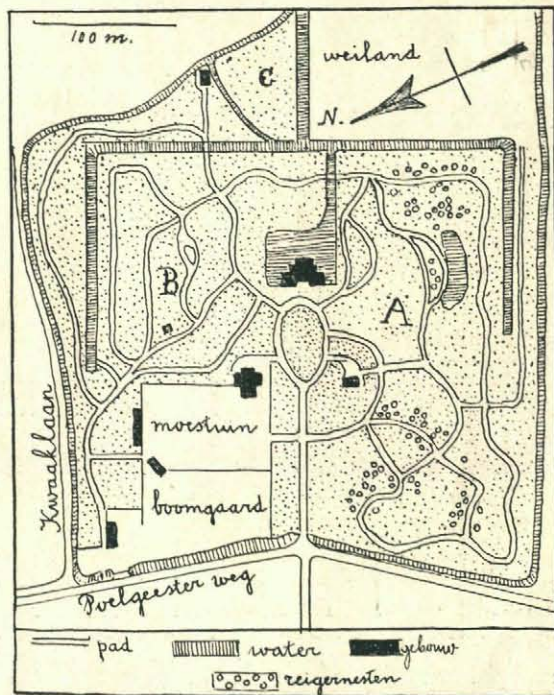
In het landgoed, dat eigendom van de Gem. Oegstgeest is, die hiervoor wandelkaarten uitgeeft, liggen enige woningen die gedeeltelijk bewoond zijn.

Medewerkers: De volgende leden van de N.J.N. afd. Leiden werkten regelmatig mede: C. H. Otto, J. Bosse, A. C. Perdeck en onderget. en verzorgden gezamenlijk het gedeelte A; het deel B werd onderzocht door den Heer Oostwouder, die zo vriendelijk was, mij zijn gegevens ter beschikking te stellen, waarvoor hier nog mijn hartelijke dank.

De Heer G. A. Brouwer uit Bilthoven was zo vriendelijk mij zijn waarnemingen uit 1934 en 1935 van Oud Poelgeest toe sturen.

Van verschillende kanten ontving ik verder nog losse waarnemingen o.a. van den Heer L. Tinbergen en J. van Hespen.

Daar verschillende medewerkers vanaf Juni door examendruk of tewerkstelling in het buitenland geen gelegenheid meer hadden tot regelmatig waarnemen, moesten we bijna uitsluitend afgaan op de gegevens, verzameld in de maanden Maart, April, Mei en begin Juni, volgens de werkwijze van het „Vogeltrekstation

Het Landgoed Oud Poelgeest bij Leiden.

Texel". Hierdoor was het ook niet mogelijk van de meeste soorten de nesten op te sporen.

Werkwijze: Volgens het „Vogeltrekstation Texel". Zie hiervoor o.a. L. Tinbergen, D.L.N. 46, 1942.

De kaarten hierbij gebruikt waren voor deel A van een schaal 1 : 1000 en voor deel B schaal 1 : 1500.

Broedvogels: blauwe reiger: De reigerkolonie van Poelgeest dateert vermoedelijk van 1926. Brouwer vermeldt dan één nest, terwijl van de jaren daarvoor geen nesten bekend zijn (G. A. Brouwer, *Ardea* 15, 1926).

Op 7 Maart werd de kolonie geteld en in kaart gebracht: 58 nesten. Er werden toen reeds eierschaalfragmenten onder de nesten gevonden, wat vermoedelijk eksterwerk was. Op 2 Mei werd de kolonie opnieuw geteld en in kaart gebracht: 93 nesten (zie fig.).

Over de ligging van de kolonie het volgende: G. A. Brouwer noteerde op 8 Juni 1935 o.a. het volgende: „de kolonie telde 58 nesten en lag toen bijna voornamelijk in de Z. punt. Ten N. van het kasteel waren enige nesten uitgestoten. Ook lagen twee nesten meer Z.W. van de tuinhuiswoning." In dit gedeelte is dus de laatste jaren een grote toename, terwijl verder in een beukenvak vlak naast de ingang een nieuwe vestiging ontstond.

Als nestbomen waren dit jaar in gebruik: eik 17 met 47 nesten; beuk 22 met 42; bruine beuk 1 met 3; iep 1 met 1 nest. Dit in vergelijking met 1935 toen de Heer Brouwer noteerde: eik 11 met 40 nesten; iep 1 met 8; tulpenboom 1 met 1; weimouthden 1 met 4; bruine beuk 1 met 1; plataan 1 met 3 nesten.

Boomvalk: Ook vorige jaren zouden er volgens verschillende waarnemers boomvalken gebroed hebben, doch pos. gegevens ontbreken. Dit jaar nestelde het in de buurt van de dichte reiger-nederzetting in de Z. punt, vermoedelijk in een oud reigernest. Reeds van 9—14 Maart verbleef een boomvalk in de buurt. Vanaf half Mei werden regelmatig boomvalken gezien. ± half Augustus vlogen de jongen uit (16 Aug. 3 uitgevlogen jongen. L. Tinbergen).

Torenvalk: Het nest werd niet gevonden, vermoedelijk in deel A. Vanaf medio Maart regelmatig waargenomen. Eind Juli vlogen de jongen uit (29 Juli Torenvalk met uitgevlogen jongen. L. Tinbergen).

Houtduif: Het aantal paren is lastig te bepalen. Naar schatting ± 25 paar.

Holenduif: 2—3 paartjes. 1 nest werd gevonden op 10 Juli (vermoedelijk 2e broedsel) in een holte van een kastanje; 2 eieren; geen nestmateriaal.

Tortelduif: 2—3 paartjes.

Koekoek: Vanaf eind April werd de koekoek zeer regelmatig gehoord en gezien.

Ijsvogel: Hoewel deze soort niet tot de broedvogels behoort, is het toch wel aardig enige waarnemingen in en vlakbij Poelgeest te vermelden: 16 Augustus: één ex. vliegend boven de „gracht" (L. Tinbergen). 30 Sept.: één ex. boven de Haarlemmertrekvaart, niet ver van Poelgeest (J. v. Hespen).

Grote bonte specht: ± 2 paartjes. Eén nest werd gevonden op 20 Juni, in een eik, ± 6 m boven de grond. Het bevatte toen jongen.

Vermeldenswaard is verder nog de vondst van een oude nestholte op 1.05 m boven de grond, in een boomstomp, die vorig jaar bewoond was. Doordat door rotting de bovenkant van de holte opengeraakt was, konden de afmetingen opgemeten worden:

opening: 5 cm in doorsnede, rond.

gang: 5.5 cm lang.

holte: 32 cm diep.

doorsnede bovenaan: 12.5 cm → en 9.5 cm ↑.

Kl. bonte specht: één paartje. Nest niet gevonden, doch vermoedelijk in deel A. Vanaf 14 Maart regelmatig waargenomen. Een aardige waarneming van L. Tinbergen: „2e helft Mei, een kl. bonte specht, hangend aan een ahornblad en hiervan de insecten afetend".

Zw. kraai: 2 paartjes. Beide nesten werden gevonden, het ene bevatte op 22 Mei 3 eieren, het andere was onbereikbaar.

Kauw: Talrijke broedvogels in ± 40—50 paartjes. Veel in holten van beuken.

Ekster: Een paartje. In eind Februari en Maart veel zwervogels die vooral den reigers veel schade berokkenden.

Vi. gaai: 2—3 paartjes.

Spreeuw: Zeer talrijke broedvogel, ± 80—100 paar in oude spechtengaten, holten in beuken e.d.

Wielewaal: 2 paartjes.

De zangvogels zijn in onderstaande tabel samengevat.

Slot: Hoewel na één jaar over de broedvogels van een terrein nog weinig te zeggen valt, leek het mij toch beter, de gegevens, die wij dit jaar verzamelden, nu reeds te publiceren, aangezien het niet zeker is, dat wij ook volgend jaar weer in de gelegenheid zullen zijn om regelmatig waarnemingen te kunnen doen.

Dit verslag is tevens bedoeld als aansporing voor vogelliefhebbers in andere delen van ons land, om ook eens een terrein onder handen te nemen. Het is een werk, dat veel voldoening geeft, terwijl op deze wijze verder een beter overzicht verkregen zal worden over het voorkomen van verschillende vogelsoorten in ons land.

Soort	Aantal territoria	Gem. opp. in h.a.	Soort	Aantal territoria	Gem. opp. in h.a.
Grote lijster ¹⁾ ...	1	7.43	Tijftjaf	8	0.93
Zanglijster	12	0.62	Fitis.....	5	1.49
Merel	20	0.37	Spotvogel.....	2	3.71
Roodstaart	5	1.49	Winterkoning. ...	10	0.74
Nachtegaal ²⁾	0	—	Koolmees.....	17	0.44
Roodborst.....	6	1.24	Pimpelmees	20	0.37
Heggenmus.....	1	7.43	Staartmees ³⁾ ...	?	—
Tuinfluit.....	9	0.83	Boomkruiper ...	2	3.71
Zwartkop	1	7.43	Vink	4	1.86

1) Werde in deel A nu eens hier, dan daar gezien.

2) Vorig jaar broedvogel in verschillende paartjes!

3) Wel werden verschillende malen staartmezen in deel A waargenomen, doch dit waren waarschijnlijk de vogels van het nest dat even buiten Poelgeest op ± 50 m afstand in een peppel langs de Poelgeester weg lag. Dit nest zat tussen de stam en een zijtak, ± 3 m boven de grond. Als nestmateriaal was gebruikt: mos, strootjes, papier en spinrag(!). Verder veel veertjes. Op 19 Mei bevatte het nog vliegvlugge jongen. Op 21 Mei was het nest verlaten.

Joure, December 1943.

S. LAMMERS.

VAN GROEI EN BLOEI EN JAARGETIJD

De kardinaalsmutsmotjesrupsen raken volwassen in het begin van Juni en bewonen dan flink groote spinsels. Ze eten vooral 's nachts, overdag ook wel, maar een beetje sloom. Ze bouwen dan wel aan een nieuw spinseel, wanneer de bladeren in het oude allemaal zijn opgevreten. Dat stukje twijg ziet er dan vies uit: verwaarloosde spinseel-draden met gruis van uitwerpselen. Verleden jaar had een troepje net een mooi nieuw spinseel gemaakt toen een zomerstorm de heele boel stuk sloeg en toen die luvde ging de heele familie aan het verstellen. Ze zaten in rijen naast elkander, de koppen denzelfden kant uit en sponnen onverdrotten zoodat in korten tijd het bouwseel er weer behoorlijk uitzag. Na nog een poosje gingen de volwassen rupsen afdalen naar den grond, om zich daar te verpoppen. Ze lieten zich neer langs een draad, soms één, soms meer tot een half dozijn toe, ieder aan zijn eigen draad, maar door de kronkelende bewegingen werden die draden tot een kabel en het werd toen een echte acrobatenvoering. Die kabels zijn heel sterk; ik heb ze beproefd en ze droegen met gemak vijftig gram; een enkele afzonderlijke draad tot twaalf gram.

Op het oogenblik dat de rupsjes hun veilig spinseelhuis verlieten om hun luchtreis te aanvaarden werd de een of ander opgepikt door een slimme groenvink. Maar dat was een uitzondering. Ook een glanskopmees en een stelletje wielewalen heb ik zich met deze rupsjes zien inkanten.

Soortgelijke verschijnselen kunnen we ook waarnemen bij de bladrollers van de eik.

JAC. P. THIJSSE.

ONZE ENQUÊTES

Wij hebben er heel wat aan de hand. Die naar de Kruisbekken en Pestvogels zijn nu voorloopig afgesloten; ik verwacht niet, dat we nog van een poging tot broeden van de Kruisbek zullen hooren. Van de IJsvogel weten wij nu, dat hij gelukkig nog lang niet is uitgestorven; misschien wil het Ornithologisch Station (genaamd Trekstation Texel) nu wel eens een telling ondernemen. Wel ontvangen wij graag bericht, wanneer er onverhoopt ergens nog jacht gemaakt wordt op IJsvogels.

Over het voorkomen van onze reptielen: Adder, Gladde slang, Ringslang, Duinhagedis, Kleine hagedis, Muurhagedis, Hazelworm, Moerasschildpad zijn al heel wat berichten ingekomen en nu ze weer ontwaakt zijn, verwacht ik er nog meer, liefst met de afmetingen. Ook graag berichten over adderbeet met al of niet ernstige gevolgen.

Dan hebben we de Bloedzuigers (zie vorige aflevering). Daarover kreeg ik alvast één heel mooi bericht van een van onze beste biologen. Hij schrijft: „Uit eigen bloederige ervaring kan ik uw verhaaltje uit de vorige aflevering bevestigen. Niet op Texel, maar in het „Malpivon bij Valkenswaard en het Sarsven bij Nederweert werd ik in 1932 en 1933, bij het „planktonvisschen met bloote beenen in het water staand, telkens onmiddellijk besprongen „door verscheidene groote zwarte bloedzuigers, die in een minimum van tijd sterk bloedende,